

Studia Biblica Slovaca

Ročník 1

2009

Číslo 2

Offprint

Katolícke biblické dielo

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Vydáva Katolícke biblické dielo, Svit, s cirkevným schválením.

Imprimatur: Mons. František Tondra, spišský diecézny biskup, č. 1-06 zo dňa 3. 1. 2006

Nihil obstat: Anton Tyrol

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) - Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) - Pavol FARKAŠ (Nitra) - Peter FEDOR (Prešov) - Juraj FENÍK (Drienov) - Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) - Róbert JÁGER (Prešov) - Jozef JANČOVIČ (Bratislava) - Róbert LAPKO (Košice) - Milan SOVA (Bratislava) - Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) - Jozef TIŇO (Bratislava) - František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) - Pavol VILHAN (Roma, I) - Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Elena Slaná

Zalamovanie: redakcia

Na príprave publikácie sa podieľali aj Mária Mihulcová, Zuzana Škrinárová, Jozef Šoška a Martin Kňazek.

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Blažej Štrba, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 22 42, fax: (+421) 048/418 22 08, studiabiblica@xaver.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, f.trstensky@centrum.sk.

Príspevky sa požadujú tak v elektronickej podobe (disketou alebo pripojeným dokumentom e-mailu, podľa možnosti v Microsoft Word formáte s typom písma Times New Roman), ako aj vo vytlačenej forme (A4, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné typy písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v BibleWorks, tak upresniť aké. Príspevok typu článok alebo poznámka musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov, jeho anglickou verziou a zoznamom bibliografie. Nevyžiadané exempláre sa späť neposielajú. Redakcia si vyhradzuje právo na jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov.

Objednávku posielajte na Katolícke biblické dielo alebo na adresu redakcie.

Bankové konto: 400827 4864, IBAN: SK28 7500 0000 0040 0827 4864.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

© 2009 by Katolícke biblické dielo, Svit

Katolícke biblické dielo, Jilemnického 32/A, 059 21 Svit (Slovakia), www.kbd.sk

Tlač: PUBLICA, publica.nitra@gmail.com

Printed in Slovakia

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

Exegéza a teológia

Pripomienky poslané počas panelovej diskusie na zasadnutí Americkej katolíckej biblickej asociácie, r. 2009 *

Daniel J. Harrington SJ¹

Bol som požiadaný, aby som sa zamyslel nad témou „Exegéza a teológia“ s odvolaním na tézy 25 až 28 vydané na záver synody katolíckych biskupov v októbri 2008 – na tému „Božie slovo v živote a misii Cirkvi“.² Po prvom oboznámení sa s obsahom štyroch téz budem pojednávať o tom, čo znamená teologická exegéza, uvediem príklad teologickej biblickej interpretácie a poukážem na to, ako my členovia Americkej katolíckej biblickej asociácie (the Catholic Biblical Association of America, skratka CBA, pozn. prekl.) by sme mohli odpovedať na tento dokument.

Štyri tézy týkajúce sa mojej témy obsahujú (25) potrebu dvoch rovín v exegetickom výskume – historicko-kritickej a teologickej; (26) rozšírenie perspektív súčasného exegetického štúdia; (27) prekonanie dualizmu medzi exegézou a teológiou a (28) potrebu dialógu medzi exegétmi, teológmi a kňazmi.

* Z anglického jazyka preložila Mgr. Monika Lašová.

¹ Daniel J. Harrington SJ je profesorom Nového zákona na vysokej škole Boston College School of Theology and Ministry, autorom mnohých vedeckých publikácií a redaktorom odborného časopisu *New Testament Abstracts*. Je tiež editorom anglickej edície *Sacra Pagina*, ktorej štyri zväzky, komentáre k evanjeliám, vyšli aj v češtine v Karmelitánskom nakladateľstve v Kostelnom Vydří.

²

http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20080511_instrlabor-xii-assembly_en.html (4.10. 2009).

Objasňujúce výroky sprevádzajúce tézy pripúšťajú hodnotu historicko-kritickej metódy, usilujú sa o pochopenie dávnovekých textov. Ale taktiež trvajú na tom, že je potrebné ich doplniť o teologickú exegézu, a teda, interpretáciu, ktorá vníma biblický text s úctou, nie len ako slová ľudských autorov, ale taktiež ako Božie slovo. Nebezpečenstvo spoliehania sa výlučne na historicko-kritickú metódu je v tom, že Biblia sa môže stať iba knihou o minulosti.

Hlavný problém, samozrejme, je, ako sa čo najlepšie dostať k teologickej dimenzii Biblie. Podľa dokumentu Druhého vatikánskeho koncilu - *Dei Verbum*, synodálny text uvádza tri smerodajné body potrebné na dosiahnutie Božej dimenzie a teda teologický význam Písma: jednota Písma, živá tradícia celej Cirkvi a pozornosť na analógiu viery, ktorá je spojená s paschálnym tajomstvom.

Vhodný príklad prístupu teologickej biblickej interpretácie, navrhnutý synodou, je *Ježiš Nazaretský* od pápeža Benedikta XVI. Neprekvapuje to, pretože Joseph Ratzinger už dávnejšie napísal dôležitý komentár na *Dei verbum*, v priebehu rokov si udržoval živý záujem o vzťah medzi Bibliou a teológiou a predsedal na zasadaniach Pápežskej biblickej komisie, ktorá v roku 1993 vydala dokument „*Interpretácia Biblie v Cirkvi*“. Jeho kniha o Ježišovi spája biblickú exegézu, patristické teologické náhľady, najnovšie teologické problémy a osobnú skúsenosť. Funguje v rámci jednoty Písma, cirkevnej tradície a analógie viery. Kniha bola vo všeobecnosti priaznivo prijatá a dokonca s nadšením u exegetov a teológov. Bola však tiež kritizovaná za prehnané spoliehanie sa na Jánovo evanjelium a na trochu zastaralé biblické bádanie, selektívne používanie patristických materiálov, príliš ľahkú domnienku z hermeneutiky prijatia alebo veľkomyselnosti týkajúcej sa Evanjelií a trochu úzkoprsý i konvenčný teologický pohľad. Čokoľvek iné by mohla spôsobiť, pápežova kniha ilustruje, že tvorba teologickej exegézy je problematická, rovnako však zvyrazňuje aj jej pozitívnu hodnotu a upozorňuje na jej nedostatky.

Žijeme v dobe informačnej explózie a všetci dobre vieme, že všetko nie je možné urobiť správne. Ako biblickí odborníci oddaní tradícii, ktorá pozerá na Bibliu ako na Božie slovo v ľudskom jazyku, možno by sme sa mali zaoberať Pavlovým obrazom Kristovho tela z 1 Kor 12-14 a jednoducho s pokorou a úctou ponúknuť naše odborné príspevky s cieľom poznania Biblie.

Chcem navrhnúť ďalšie štyri spôsoby napredovania v úsilí premostiť Bibliu, teológiu a ľudskú existenciu. Jedným zo spôsobov by bolo ešte vážnejšie sa začať venovať rozvoju biblickej teológie v jej rôznych formách, či je jej zameranie na teologické témy nachádzajúce sa v samostatných textoch, či na celé knihy Biblie alebo Bibliu ako celok. Ďalším spôsobom by bolo pripustenie dôležitosti filozoficko-hermeneutickej teórie a viac explicitnosti v rôznych prístupoch vyžadovaných pri písaní článkov pre špeciálny vedecký časopis ako *the Catholic Biblical Quarterly* (Katolícky biblický štvrťročník, pozn. prekl.), pripravujúc homíliu a modliac sa nad biblickým textom. Treťou možnosťou napredovania by bola spolupráca profesorov Biblie a teológie vo vyučovaní a písaní, aby prinášali tie najlepšie náhľady jednotlivých disciplín na dôležité teologické a pastorálne témy. Štvrtou cestou vpred je rozpoznať a uskutočniť našu bádateľskú povinnosť, predstaviť náš odborný výskum širokej verejnosti zrozumiteľným a zmysluplným spôsobom.

Zasadnutia CBA samé osebe ponúkajú dobrý príklad toho, čo synodálny dokument v tézach 25 až 28 očakáva. Na tieto zasadania prichádzame s pokorou a úctou, aby sme si prehľadali naše poznatky o Biblii. Naše hlavné prezentácie, semináre a výskumné správy zahŕňajú oboje odborné bádanie a širšie hľadanie významov. Naši vydavatelia vyhľadávajú pisateľov, ktorí odovzdávajú svoje učenie širšej verejnosti. A tiež sa spolu modlíme.

Dogmatická konštitúcia o Božom zjavení (*Dei Verbum*) je jedným z úspechov Druhého vatikánskeho koncilu a skôr, ako sa začneme kritizovať tieto štyri tézy a biblické združenia, pozrime sa na nás členov CBA ako na verných služobníkov slova. I my sa môžeme pokúsiť robiť ešte lepšie to, čo sme robili počas sedemdesiatich dvoch rokov trvania našej asociácie. Duch *Dei Verbum* je živý a je plne prítomný v CBA.

Contents

Treaties

Horacio SIMIAN-YOFRE SJ

What is Man? Psalm 8 – Meditation on Genesis 1–2 105-115

Branislav KEUSKA

Theological Message of Jesus' Farewell Speech in John 13–17
in the Light of the Analysis of its Literary Genre 116-145

Róbert JÁGER

Gospel as an Ancient *bios*. Definition of Literary Genre 146-165

Radoslav KOŠŠ

How Is It with a Bible Code? 166-177

Reflections

Daniel HARRINGTON SJ

Exegesis and Theology. Remarks Delivered at a Panel
Discussion at the 2009 Meeting of the Catholic Biblical
Association of America 178-180

Anton TYROL

Concept of Preaching and Sanctification in the Priestly Life and
Activity According to Benedict XVI. and Letter to the Hebrews .. 181-189

Abstracts 190-195

Communications and References 196-202

Obsah

Štúdie

Horacio SIMIAN-YOFRE SJ

Čože je človek? Žalm 8 ako meditácia o Gn 1 – 2 105-115

Branislav KLUSKA

Teologické posolstvo rozlúčkovej reči Ježiša v Jn 13 – 17 vo svetle
analýzy jej literárneho žánru 116-145

Róbert JÁGER

Evanjelium ako antický *bios*. Definovanie literárneho žánru 146-165

Radoslav KOŠŠ

Ako je to s kódom Biblie? 166-177

Reflexie

Daniel HARRINGTON SJ

Exegéza a teológia. Pripomienky poslané počas panelovej diskusie
na zasadaní Americkej katolíckej biblickej asociácie, r. 2009 178-180

Anton TYROL

Koncept ohlasovania a posväcovania v kňazskom živote a účinkovaní
podľa Benedikta XVI. a Listu Hebrejom 181-189

Abstrakty 190-195

Oznamy 196-202